

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 03-04-2020 r.

Adam Bodnar

VII.501.72.2020.KŁ

**Pan
Dariusz Piontkowski
Minister Edukacji Narodowej**

Szanowny Panie Ministrze!

Z zaniepokojeniem przyjąłem doniesienia prasowe, zgodnie z którymi szkoły prowadzące rekrutację będą mogły publicznie udostępnić listy kandydatów i wyniki w Internecie¹. Wątpliwości pod kątem zapewnienia przestrzegania praw obywatelskich budzi przede wszystkim przepis § 11b rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 493), zgodnie z którym w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty, o których mowa w art. 158 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe*, wyniki postępowania rekrutacyjnego w formie list kandydatów, o których mowa w art. 158 ust. 1 i 3 tej ustawy, podaje się do publicznej wiadomości także na stronach internetowych tych jednostek.

Zgodnie z art. 47 Konstytucji RP, każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. Konstytucyjny standard w odniesieniu do ochrony danych osobowych uzupełnia przepis art. 51 Konstytucji RP, zgodnie z którym nikt nie może być obowiązany inaczej niż

¹ Zob. M. Sewastianowicz, *Listy kandydatów publicznie dostępne na stronach szkół*, 22.03.2020 r., <https://www.prawo.pl/oswiata/rekrutacja-a-publickacja-list-w-internecie-w-zw-z-koronawirusem,499078.html>

na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby (ust. 1), zaś władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym (ust. 2). Konstytucyjne prawo jednostki do nieujawniania informacji jest więc skorelowane z zasadą nieprzetwarzania przez władze publiczne informacji o obywatelach innych niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Zgodnie z art. 51 ust. 2 Konstytucji RP, „władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym”. Należy uznać za znamienne decyzję ustawodawcy konstytucyjnego o wyraźnym podkreśleniu w Konstytucji faktu, że samo przetwarzanie danych osobowych przez organy władzy publicznej stanowi ingerencję w autonomię informacyjną jednostki i jako takie musi zostać każdorazowo poddane ocenie niezbędności. Jak zauważa B. Banaszak, „informacje niezbędne można określić jako te dane, które umożliwiają normalne funkcjonowanie jednostki w zorganizowanym w państwo społeczeństwie. [...] z punktu widzenia organów władz publicznych za niezbędną uznać należy każdą informację, bez posiadania której nie będą zdolne do podjęcia (lub zakończenia) działań w ramach przyznanych im kompetencji” (zob. B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej. Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 262).

Jednocześnie należy stwierdzić, że kwestie przetwarzania danych osobowych stanowią materię zastrzeżoną dla ustawy. Wynika to zarówno z konieczności zachowania ustawowej formy dla ograniczeń prawa do prywatności i autonomii informacyjnej jednostki (art. 47 oraz art. 51 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP), jak i prawa jednostki do nieudostępnienia informacji jej dotyczących, chyba że taki obowiązek wynika z ustawy (art. 51 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 51 ust. 5 Konstytucji RP dla określenia zasad i trybu gromadzenia oraz udostępniania informacji o jednostce właściwa jest forma ustawowa. Zgodnie z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP rozporządzenia są wydawane na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania.

Prezes UODO interpretując przepisy ustawowe dotyczące publikacji danych osobowych kandydatów wskazywał, że „[...] szkoły i placówki publikują listy kandydatów zakwalifikowanych i niezakwalifikowanych oraz przyjętych i nieprzyjętych w swojej siedzibie. Wynika to wprost z art. 157 ust. 2 pkt 2 i art. 158 ust. 1, 3 i 4 ustawy *Prawo oświatowe*. Szkoły i placówki zostały więc zobowiązane do podania do publicznej

wiadomości poprzez umieszczenie w widocznym miejscu w siedzibie danego publicznego przedszkola, publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, publicznej szkoły lub publicznej placówki listy zawierającej imiona i nazwiska kandydatów oraz informację o zakwalifikowaniu albo niezakwalifikowaniu, przyjęciu albo nieprzyjęciu kandydata [...]. Uznać zatem należy, że polski prawodawca wprost zdecydował, w jakim zakresie oraz w jaki sposób powinny zostać opublikowane listy uczniów. Zatem publikowanie wyników procesu rekrutacyjnego na stronie internetowej szkoły jest niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy na taką publikację wyraził zgodę uczeń lub opiekun prawny ucznia”².

Zgodnie z art. 30c ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1148 ze zm.; dalej: *Prawo oświatowe*), wprowadzonym art. 28 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem CORVID-19 (Dz. U. poz. 374), w przypadku, o którym mowa w art. 30b (uzasadnionych nadzwyczajnymi okolicznościami zagrażającymi życiu lub zdrowiu dzieci i młodzieży), minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w drodze rozporządzenia, może wyłączyć stosowanie niektórych przepisów niniejszej ustawy, ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o finansowaniu zadań oświatowych w odniesieniu do wszystkich lub niektórych jednostek systemu oświaty, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 30b, w szczególności w zakresie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego, oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, przeprowadzania egzaminów, organizacji roku szkolnego i organizacji pracy tych jednostek, a także wprowadzić w tym zakresie odrębne unormowania, tak aby zapewnić prawidłową realizację celów i zadań tych jednostek. Przyjęcie takiego rozwiązania (którego zgodność z Konstytucją była przez RPO kwestionowana w postępowaniu ustawodawczym³), nie pozwala jednak na wprowadzanie w drodze rozporządzenia rozwiązań, które ograniczałyby konstytucyjne prawa i wolności jednostki, w szczególności poprzez wprowadzenie niższego standardu ich ochrony niż w wymienionych ustawach.

Należy w tym kontekście również wskazać na zawartą w art. 5 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r.

² *Ochrona danych osobowych w szkołach i placówkach oświatowych*, <https://uodo.gov.pl/pl/p/ochrona-danych-osobowych-w-szkolach-i-placowkach-oswiatowych-poradnik>

³ Zob. opinia RPO dla Marszałka Senatu z 6 marca 2020 r., <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/uwagi-rpo-do-specustawy-ws-koronawirusa-dla-senatu>

w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz.U UE L. 119.1 ze sprost.; dalej: RODO) zasadę minimalizacji danych, zgodnie z którą dane osobowe mają być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane.

Zarówno konstytucyjne zasady ograniczania autonomii informacyjnej jednostki, jak i zasada minimalizacji danych, każą badać każdy proces przetwarzania danych osobowych w celu dobrania środków, które zrealizują założony, dopuszczalnie prawnie cel. Wydaje się, że w wypadku rekrutacji do szkół odpowiednim rozwiązaniem, zapewniającym maksymalną ochronę prywatności byłoby udostępnienie danych jedynie kandydatom (co wydaje się możliwe przy użyciu Internetu, jednak bez upubliczniania danych). Można rozważyć rozwiązanie prawne, które będzie przewidywać podanie ich do publicznej wiadomości po otwarciu szkół. Trzeba też dodać, że publikacja list w Internecie wymagałaby wyraźnej podstawy ustawowej.

Mając na względzie powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r., poz. 2179 ze zm.; dalej: ustawa o RPO) zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przekazanie Rzecznikowi wyjaśnień dotyczących przyczyn przyjęcia opisanego rozwiązania oraz na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o RPO jednocześnie z prośbą o dokonanie stosownych zmian w prawie mających na celu pełniejsze zapewnienie ochrony konstytucyjnego prawa do prywatności i ochrony danych osobowych.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Jan Nowak

Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych